Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	18 maart 2025
Portefeuille(s)	Democratisering
Portefeuillehouder(s):	Rutger Groot Wassink
Behandeld door	Stedelijk Team Participatie (participatie@amsterdam.nl)
Onderwerp	Bestuurlijke reactie op het gewijzigde initiatiefvoorstel 'Bescherm wat je dierbaar is: geef rechten aan de natuur' van het lid Krom (PvdD)

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 11 februari 2025 heeft raadslid Krom (PvdD) een gewijzigd initiatiefvoorstel ingediend getiteld 'Bescherm wat je dierbaar is: geef rechten aan de natuur'. Met dit voorstel wordt het college gevraagd om:

1. Uit te spreken dat niet-menselijk leven om ons heen belangen heeft. En deze belangen op te nemen in toekomstig relevante beleidsstukken.
2. Te onderzoeken op welke wijze de rechten en/of het perspectief van de Amsterdamse natuur in de besluitvorming en al het te vormen nieuwe beleid binnen de gemeente Amsterdam kan worden verankerd;
    a. Door het Zoöp-initiatief te betrekken waarin een zogenaamde Spreker voor de levenden een centrale rol speelt, en daarbij te onderzoeken of dit op deze manier een plaats kan krijgen in de Amsterdamse bestuurlijke besluitvorming;
    b. Het initiatief 'de Ambassade van de Noordzee' te betrekken bij dit onderzoek. Een initiatief dat zich richt op het luisteren naar de politieke stemmen van de dingen, planten, dieren, microben en mensen in en rond de Noordzee;
    c. Het initiatief 'Maas in de wet' te betrekken bij dit onderzoek. Een initiatief dat zich richt op het toekennen van een rechtspersoon aan de Maas, zodat de rivier vrij kan zijn van afval en verontreiniging.
3. Het Zoöp-initiatief, met een Spreker of Sprekers voor de levenden, verder uit te werken en hier als gemeente een actieve rol in te nemen door:
    a. Naast het Amstelpark op twee andere locaties onderzoek te doen naar een mogelijke invoering van het Zoöp-model;
    b. En hierin proactief de diverse afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie (waaronder groen en democratisering) te betrekken;
    c. De geleerde lessen van deze drie locaties te bundelen en hierover te rapporteren aan de raad.
4. Te onderzoeken of bij de eerstvolgende gelegenheid tot actualisatie van de omgevingsvisie en ontwikkelstrategie op kan worden genomen:
    a. Dat Amsterdam erkent dat de natuur in al haar levensvormen rechten zouden moeten hebben, en dat haar belangen vertegenwoordigd moeten worden;

   b. Dat bij nieuw te vormen beleid altijd de belangen van de natuur en natuurgebieden worden meegewogen en dat in nieuwe raadsvoorstellen deze belangen inzichtelijk worden gemaakt.
5. De beweging van de Rechten voor de Natuur te volgen en;
   a. Uit te spreken dat de gemeente Amsterdam deze beweging actief steunt;
   b. Te onderzoeken, wanneer het juridisch mogelijk is om rechten te verlenen aan de natuur, hoe dit in gemeente Amsterdam vorm zou kunnen krijgen;
   c. Deze boodschap proactief uit te dragen op de daarvoor geschikte momenten bij de MRA, provincie Noord-Holland en het Rijk.

Het college waardeert het werk dat de indiener heeft verzet om dit voorstel te schrijven en uw betrokkenheid tot dit onderwerp.

Per onderdeel van het voorstel treft u hier onder een reactie van het college aan.

Belangen niet-menselijk leven
1. Uit te spreken dat niet-menselijk leven om ons heen belangen heeft. En deze belangen op te nemen in toekomstig relevante beleidsstukken.

Natuurbehoud, groen en dierenwelzijn zijn onderwerpen waar het college grote waarde aan hecht. Zoals eerder aangegeven (in de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel d.d. 17 september 2024) heeft het college grote belangstelling voor de ontwikkelingen op het gebied van de toekenning van rechten aan de natuur en/of het geven van een stem aan de natuur bij beleids- en besluitvorming. In filosofische zin is het college blij met de ontwikkeling om niet-menselijk leven een meer expliciete plaats te geven in het maatschappelijk debat en, in het verlengde hiervan, ook bij bestuurlijke besluitvorming. Dit past bij de grote vraagstukken van deze tijd zoals de omgang met klimaatverandering en het ondersteunen van de biodiversiteit. Tegen deze achtergrond is het in de optiek van het college niet meer dan logisch om bij besluitvorming, zeker naar de toekomst toe, niet-menselijk leven in de belangenafweging expliciet en/of impliciet mee te nemen. In de praktijk gebeurt dit overigens vaak ook al.

Medio vorig jaar is het initiatief genomen door een vertegenwoordiger van Zone2source (een platform voor kunst, natuur en technologie, opgericht in 2013 in het Amstelpark) en Het Nieuwe Instituut (museum voor architectuur, design en digitale cultuur te Rotterdam) om met onder andere de gemeente Amsterdam de mogelijkheden te verkennen om van het Amstelpark een zogenoemde Zoöp te maken. Een Zoöp (samengesteld uit het Oudgriekse ζωή (zoë of 'leven') en het woord coöperatie) is gedefinieerd als een actief samenwerkingsverband met al het leven, met als doel ook niet-menselijke stemmen en belangen mee te nemen in besluitvorming en werkwijze. Deze verkenning is inmiddels gestart met alle relevante maatschappelijke organisaties, lokale experts en andere belanghebbenden.

Een Zoöp geeft als zodanig geen rechtspersoonlijkheid als bedoeld in het Burgerlijk Wetboek aan de natuur. Onderdeel van deze verkenning kan wel zijn de juridische en praktische haalbaarheid van manieren van het verankeren van de rechten van de natuur en de mogelijk impact hiervan op het

Amstelpark en zijn bewoners zelf als de omgeving hieromheen. Nationale en internationale voorbeelden kunnen hierbij worden betrokken.

Naast het initiatief voor het Amstelpark heeft De Ceuvel, een duurzame broedplaats voor creatieve en sociale ondernemers in Amsterdam Noord, zichzelf de Zoöp-status toegekend en wordt er ook binnen het EU project 'Ground for Welbeing' eveneens in Amsterdam Noord (Plejadenplein) gewerkt aan de toepassing van het Zoöp-concept. Het college volgt de ontwikkelingen op deze drie plekken in Amsterdam met grote belangstelling en zal de raad hierover in de tweede helft van 2025 informeren.

Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad het voorstel van raadslid Krom op dit punt over te nemen.

Verankeren perspectief Amsterdamse natuur in besluitvorming

2. Te onderzoeken op welke wijze de rechten en/of het perspectief van de Amsterdamse natuur in de besluitvorming en al het te vormen nieuwe beleid binnen de gemeente Amsterdam kan worden verankerd;
    a. Door het Zoöp-initiatief te betrekken waarin een zogenaamde Spreker voor de levenden een centrale rol speelt, en daarbij te onderzoeken of dit op deze manier een plaats kan krijgen in de Amsterdamse bestuurlijke besluitvorming;
    b. Het initiatief ‘de Ambassade van de Noordzee’ te betrekken bij dit onderzoek. Een initiatief dat zich richt op het luisteren naar de politieke stemmen van de dingen, planten, dieren, microben en mensen in en rond de Noordzee;
    c. Het initiatief ‘Maas in de wet’ te betrekken bij dit onderzoek. Een initiatief dat zich richt op het toekennen van een rechtspersoon aan de Maas, zodat de rivier vrij kan zijn van afval en verontreiniging.

In het, onder 1 beschreven op te starten proces met betrekking tot het Amstelpark, zal binnen de context van het Zoöp-model onderzocht worden op welke wijze de Amsterdamse natuur in besluitvorming en beleid een stevigere plaats zou kunnen krijgen. Bij het Zoöp-model laat je vertegenwoordigers voor de natuur spreken, een zogenoemde spreker voor de levenden. Hoe benoem en positioneer je een spreker voor de levenden? Hoe verhoudt deze spreker zich tot anderen in het besluitvormingsproces? Zijn er meerdere sprekers voor verschillende soorten levenden? Zo is er nog een aantal vragen te bedenken die in de verkenning met betrokkenen intensief de revue zullen passeren daar waar het gaat om mogelijkheden van implementatie, verankering en borging. In het land zijn hierover ook al verschillende initiatieven en onderzoeken gaande. Het initiatiefvoorstel noemt enkele voorbeelden, onder meer de Ambassade van de Noordzee', een initiatief waarbij men zich (onder andere door het luisteren naar stemmen van de natuur) op diplomatieke wijze inzet voor een meer Noordzee-inclusieve democratie. Dit initiatief wordt uitgenodigd om bij de kennis- en inspiratiesessies over het Amstelpark aanwezig te zijn. Naar het initiatief 'Maas in de wet' zal ook worden gekeken alhoewel dit initiatief zich richt op het *landelijk* toekennen van rechtspersoonlijkheid en die bevoegdheid heeft een decentrale overheid niet. Het is wel een inspiratievol initiatief dat bij het onderzoek betrokken kan worden. Eveneens zullen voorbeelden uit andere gemeenten in Nederland worden betrokken. Ook de ervaringen in

Amsterdam Noord (De Ceuvel en het EU-project) zullen worden betrokken bij de lessen voor een eventueel vervolg.

Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad het voorstel van raadslid Krom op dit punt over te nemen.

Zoöp-initiatief

3. Het Zoöp-initiatief, met een Spreker of Sprekers voor de levenden, verder uit te werken en hier als gemeente een actieve rol in te nemen door:
    a. Naast het Amstelpark op twee andere locaties onderzoek te doen naar een mogelijke invoering van het Zoöp-model;
    b. En hierin proactief de diverse afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie (waaronder groen en democratisering) te betrekken;
    c. De geleerde lessen van deze drie locaties te bundelen en hierover te rapporteren aan de raad.

Zoals bij de eerdere punten is aangegeven spelen er binnen Amsterdam drie initiatieven in relatie tot het Zoöp-model. Twee daarvan (Amstelpark en Plejadenplein) verkeren in de verkennende fase, De Ceuvel is een reeds functionerende Zoöp. Bij de eerste twee initiatieven speelt de gemeente een actieve rol in het onderzoeken van de (on)mogelijkheden bij de toepassing van het Zoöp-model in een specifieke context (Het Amstelpark kent bijvoorbeeld een geheel andere context met andere stakeholders en randvoorwaarden dan het Plejadenplein in Noord). Voor wat betreft De Ceuvel kan door de gemeente navraag worden gedaan naar het functioneren en de toepassing van het Zoöp-model. Verschillende gemeentelijke afdelingen kunnen bij deze onderzoeksfase een rol toebedeeld krijgen waarbij de regie bij het team Democratisering ligt. Over de geleerde lessen kan in de tweede helft van 2025 worden gerapporteerd aan de raad.

Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad het voorstel van raadslid Krom op dit punt over te nemen

Rechten voor de natuur in actualisatie omgevingsvisie en ontwikkelstrategie

4. Te onderzoeken of bij de eerstvolgende gelegenheid tot actualisatie van de omgevingsvisie en ontwikkelstrategie op kan worden genomen:
    a. Dat Amsterdam erkent dat de natuur in al haar levensvormen rechten zouden moeten hebben, en dat haar belangen vertegenwoordigd moeten worden;
    b. Dat bij nieuw te vormen beleid altijd de belangen van de natuur en natuurgebieden worden meegewogen en dat in nieuwe raadsvoorstellen deze belangen inzichtelijk worden gemaakt.

De omgevingsvisie en de ontwikkelstrategie van Amsterdam zijn respectievelijk in juli 2021 en juni 2024 door de raad vastgesteld. Een inhoudelijke actualisatie met nieuw beleid (zoals het opnemen van bovenstaande uitgangspunten) van deze besluiten is op korte termijn niet aan de orde. Wel kan bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie, bijvoorbeeld in op te stellen omgevings- en gebiedsplannen, worden gekeken of en hoe natuur ingepast kan worden, anders dan tot dusver het geval was (denk onder andere aan rechten en vertegenwoordiging).

De omgevingsvisie heeft de volgende strategische principes waaraan de ontwikkeling van Amsterdam tot 2050 dient te voldoen:

- Groeien binnen grenzen (gemeente- en planetaire grenzen);
- Meerkernig ontwikkelen;
- Duurzaam en Gezond Bewegen;
- Samen Stad Maken;
- Rigoureus Vergroenen.

Een grote ontwerpuitdaging in de toekomstige ontwikkeling van Amsterdam is hoe we binnen de gemeentegrens zowel kunnen bouwen (groeien binnen grenzen) als de natuur bevorderen (rigoureus vergroenen). Zowel het tekort aan woningen als het versterken van stadsnatuur wordt door het college en Amsterdammers gezien als prioriteit (zie ook het referendum over de hoofdgroenstructuur en het Burgerberaad Groene Stad).

Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad het voorstel van raadslid Krom op dit punt over te nemen.

Beweging rechten voor de natuur volgen en boodschap uitdragen

5. De beweging van de Rechten voor de Natuur te volgen en;
    a. Uit te spreken dat de gemeente Amsterdam deze beweging actief steunt;
    b. Te onderzoeken, wanneer het juridisch mogelijk is om rechten te verlenen aan de natuur, hoe dit in gemeente Amsterdam vorm zou kunnen krijgen;
    c. Deze boodschap proactief uit te dragen op de daarvoor geschikte momenten bij de MRA, provincie Noord-Holland en het Rijk.

Het college draagt de beweging van de Rechten voor de Natuur een warm hart toe. Met belangstelling zal worden gevolgd welke (on)mogelijkheden er zijn en/of ontstaan om de rechten voor de natuur juridisch te verankeren. Mede op basis van deze ontwikkeling en de uitkomsten en inzichten die worden opgedaan bij de drie te onderzoeken casussen in Amsterdam, kan het college in gepaste mate de boodschap proactief uitdragen naar regionale en bovenregionale partners.

Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad het voorstel van raadslid Krom op dit punt over te nemen.

Tot slot
Het college dankt de indiener voor haar voorstel. Gezien het bovenstaande adviseert het college de raad om met het initiatiefvoorstel in te stemmen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Democratisering